

Ким Сук Вон, Ковальчук Ю.

Шевченковедение в Республике Корея

В статье рассматривается история изучения творчества Т. Шевченко в Республике Корея, приводится анализ научных трудов южнокорейских шевченковедов – Ким Сук Вона и Хан Чжон Сук.

Ключевые слова: Т. Шевченко, Республика Корея, Ким Сук Вон, Хан Чжон Сук, литературная компаративистика, романтизм, национальная идентичность.

Kim Suk Won, Kovalchuk Y.

Shevchenko-Related Studies in Republic of Korea

The article examines the Shevchenko-related studies in the Republic of Korea, analyzes scientific works of South Korean Shevchenko-related scholars – Kim Suk Won and Han Jeong Suk.

Key words: T. Shevchenko, Republic of Korea, Kim Suk Won, Han Jeong Suk, comparative literature, national identity.

УДК 821.161.2-1:81'255.4=111

*Л. Коломієць, д-р філол. наук, проф.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка,*

ВАРІАТИВНІСТЬ У ВІДТВОРЕННІ ПОЕТИЧНОГО МОВЛЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: ВІД АВТОРСЬКОГО ДО ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО ДИСКУРСУ

Статтю присвячено змістовому та дискурсивному аналізу текстів двох народних пісень на слова Тараса Шевченка "Рече та стогне Дніпр широкий..." і "Думи мої, думи мої..." в кількох перекладах англійською мовою з метою виявлення в кожному окремому перекладі некритичних і критичних дискурсивних зсувів, розуміючи під останніми такі зсуви у плані вираження, що можуть призводити не тільки до часткової втрати змістової основи авторського мовлення, а й до "розриву" ліричної фабули першотвору.

Ключові слова: лірична фабула першотвору, авторське поетичне мовлення, перекладацький дискурс, критичний дискурсивний зсув.

Матеріалом дослідження у статті є англійськомовні переклади українських народних пісень на слова Тараса Шевченка, тексти яких давно вже стали канонічними творами української літератури. Ми розглядаємо переклади кількох текстів із "Кобзаря", що виконувалися різними перекладачами в різний час. Упізнавані українською мовою з перших слів, поставши англійською, вони втрачають свою українську канонічність, немовби сакральну вже в українському сприйнятті цілісність і набувають інтерпретаційно-дискурсивної відкритості, варіативності. Так, Тарасові думи з волі того чи іншого перекладача стають то "щирими", то "сумними" чи

"болісними", то навіть "бездумними"... Як побачимо далі, деякі привнесені перекладачами зміни у план вираження твору, тобто зміни, які відбуваються на дискурсивному рівні, можуть сягати углиб змістового плану першотвору до його фабульної основи, порушуючи первинну фабульну цілісність твору – взаємопов'язаність та взаємообумовленість його ключових образів.

Відомо, що ліричні твори Тараса Шевченка ще за життя автора ставали піснями, – і не лише завдяки своїй співності, неперевершеній звуковій гармонії, а ще й тому, що у надрах свого змістового плану, крім поверхневої історії, чи то поетичного сюжету, як і народні пісні, вони заховували ще й глибинну історію, вагому авторську фабулу. Тож, переставивши окремі слова чи навіть помінявши місцями цілі поетичні рядки, перекладач не обов'язково цим порушить фабульний каркас першотвору, а от один-єдиний невдалий епітет здатний завдати глибинній ліричній історії непоправної шкоди.

Хід глибинної історії – фабули – першотвору може змінитися через заміну на дискурсивному рівні бодай одного із його ключових образів на близький за своєю функціональністю образ, але відмінний культурною маркованістю та дискурсивною асоціативністю. Проаналізуємо варіативність у відтворенні поетичного мовлення Тараса Шевченка англійською мовою на матеріалі поезій "Реве та стогне Дніпр широкий" та "Думи мої, думи мої". Простежмо на прикладі цих поетичних шедеврів, як ліричний сюжет (послідовність розгортання образного змісту) і лірична фабула (обумовленість комбінаторики й динаміка взаємозв'язків між ключовими елементами образного змісту) розгортаються в дискурсивному полі англійської мови.

Наведемо поезії "Реве та стогне Дніпр широкий" [1, 71] і "Думи мої, думи мої" [2: 124, 126] в чотирьох відомих і визнаних перекладах відповідно, подаючи їх від більш ранніх до найновіших, виконаних британською поетесою, журналісткою та літературознавцем Вірою Річ (1936–2009) – лауреатом перекладацької премії імені Івана Франка Спільки письменників України, кавалером ордена Княгині Ольги III ступеня, – чиї переклади творів Тараса Шевченка були видані окремою збіркою наприкінці 2007 р. в Києві (до збірки ввійшло 92 переклади поезій Т. Шевченка, з них 36 перекладів було зроблено спеціально для цього видання, решту перекладачка подала в новій редакції) [3].

Вірш "Реве та стогне Дніпр широкий", який уперше був оприлюднений як вступ до балади "Причинна", (рр. 1–12), швидко ставши більш ніж популярною народною піснею – "малим" національним гімном, подамо спершу в перекладі канадського письменника, журналіста, діяча української еміграції та робітничого руху Канади Івана Федоровича Вив'юрського, відомого як Джон Вір (1906–1983) [4, 26], – талановитого інтерпретатора й популяризатора

творчості Тараса Шевченка, визнаного радянською владою завдяки своїм комуністичним переконанням і друкованого в СРСР на правах офіційного упорядника та перекладача творів Тараса Шевченка:

Реве та стогне Дніпр широкий

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав.
Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.

The Mighty Dnieper

The mighty Dnieper roars and bellows,
The wind in anger howls and raves,
Down to the ground it bends the willows,
And mountain-high lifts up the waves.
The pale-faced moon picked out this moment
To peek out from behind a cloud,
Like a canoe upon the ocean
It first tips up, and then dips down.
The cocks don't crow to wake the morning,
There's not as yet a sound of man,
The owls in glades call out their warnings,
And ash trees creak and creak again.

(Translated by J. Weir, 1951)

Найпомітнішими лексико-семантичними змінами у перекладі є такі: епітет *широкий* (Дніпро) замінено епітетом *mighty* ("могутній"), семантику присудка *завива* підсилено однорідним присудком *and raves* ("ї лютує"), присудок *виглядав* заміщується синонімічним присудком *picked out* ("виднівся"), а його семантика переноситься в наступний рядок і конвертується в інфінітив мети *to peek out* ("щоб виглянути"), замість метафоричного порівняння *неначе човен в синім морі* з'являється порівняння *like a canoe upon the ocean* ("неначе каное в океані"), яке у зворотному перекладі українською мовою зовсім не асоціюється з поетичним дискурсом Тараса Шевченка. Ба більше, семантична трансформація центральної метафори цього твору *човен в синім морі* в екзотичну для України реалію *каное в океані* руйнівно впливає на фабульний стрижень вірша, його глибинну історію, а саме: авторську розповідь про розбурханий непогодою нічний *Дніпро*. Каное — особливий індіанський човен, який виготовляли за спеціальними технологіями; нині це слово означає і побутову реалію індіансько-канадського чи новозеландського походження, і сучасний легкий спортивний човен, але воно й досі зберігає значну етнокультурну маркованість, на відміну, до речі, від лексеми *човен*, яка не може вважатися словом-реалією. Нехай для носіїв океанічних культур та мешканців океанічних держав словосполучення *каное в океані* є цілковито природним і звичним, але порівняно з образом-прототипом, де використовується народнописаний зворот з усталеним епітетом *синє море* в його фольклорному значенні: "широкі, глибокі води", воно вже надто віддаляється від цілісної образної картини першотвору (порівняння образів української природи із синім морем — улюблений Шевченків

прийом, зокрема, згадаймо його ранній вірш "Перебендя", в якому є такі рядки: *Вітер віє-повіває, / По полю гуляє. / На могили кобзар сидить / Та на кобзі грає. / Кругом його степ, як море / Широке, синіє: / За могилою могила, / А там – тільки мріє* [5, 111]).

Відтак завдяки, здавалось би, рівноцінній культурній підстановці на рівні дискурсу в переклад Джона Віра вже на фабульному рівні втручається стороння історія, сугестована чужим для українців образом *каное в океані*. До менш істотних лексико-семантичних змін у цьому перекладі належить спрощення та експлікація значення фольклорного вислову *ще треті півні не співали* за допомогою часткового вилучення та додавання інфінітивної фрази-уточнення *to wake the morning* ("щоб збудити ранок"), а також експлікація ще одного фольклорного звороту – *сичі в гаю перекликались* – за допомогою розгортання зворотного дієслова-присудка *перекликались* у дієслівно-іменне словосполучення *call out their warnings* ("вигукують свої перестороги").

У перекладі англійського поета, перекладача. кінопрацівника Герберта Маршалла (1890–1966), включеному самим Джоном Віром до редактованої ним ювілейної збірки вибраних творів Тараса Шевченка, виданої в Москві на відзнаку 150-річчя від дня народження поета [6], вже не простежується особливо критичних, небезпечних для фабульної цілісності першотвору лексико-семантичних підстановок. Навіть більше – цей переклад упритул слідує за лексико-семантичним складом оригіналу і, мабуть, він був би ще більш дослівним, якби заради збереження правильного розміру та необхідної рими перекладачеві не доводилося вносити окремі додавання і вдаватися до перестановок. Нижче наводимо увесь текст перекладу [6, 23]:

Реве та стогне Дніпр широкий

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав.
Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.

The broad Dnieper is roaring and groaning

The broad Dnieper is roaring and groaning,
The angry storm-wind wails and whines,
High willows downwards low are bending,
While waves are raised up mountains high.
And the pale moon at that moment
From the clouds came peeping out,
As if a boat in blue seas foaming,
Now rising up, now sinking down.
The third cock-crow had not yet sounded,
No human being heard to speak,
But in the copse the brown-owls hooted,
Repeatedly the ash-tree creaked.

(Translated by Herbert Marshall, 1964)

Як бачимо, у першій строфі присудок *завива* передано синонімічною парою *wails and whines* ("завиває і скиглить"), також

додано прислівник *low* ("низько"). У другій строфі порівняння *неначе човен в синім морі* перекладено дослівно: *as if a boat in blue seas* із додаванням дієприкметника теперішнього часу активного стану *foaming* (морі: "шумному/пінному"), який не порушив цілісності авторського дискурсу (Дніпрові хвилі піднесені й спінені рвучкими поривами вітру) і з'явився наприкінці рядка з необхідності підібрати перехресну риму до іменника *moment*, що завершує перший рядок цієї строфи. У третій строфі перекладу розмовний колорит лексеми-присудка (*не*) *гомонів* було нейтралізовано: *heard to speak*. Цікаво, що Г. Маршалл, по суті, єдиний із перекладачів не узагальнив значення лексеми-підмета *сичі* через підбір гіперонімічного відповідника *owls* (сови), а перейменував на споріднений вид, знайшовши для цього слова як орнітологічного терміна – орнітологічним відповідником до лексеми "сич" англійською мовою є *horned owl* (рогата сова) – гіпонімічний відповідник *brown-owls* ("коричневі сови"), а ще перекладач конкретизував метафоричне значення лексеми-присудка *перекликались* за допомогою відповідника із прямим значенням *hooted* ("пугали").

Далі звернімося до перекладу, приналежного до того ж часу, що й переклад Г. Маршалла, і виконаного у співпраці двома канадськими фахівцями: славістом українського походження Костянтином-Генрі Андрусишеним (1907–1983), який готував підрядковий переклад, і англомовним поетом Ватсоном Кіркконеллом (1895–1977) [7, 3]:

Реве та стогне Дніпр широкий

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав.
Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.

The mighty Dnieper roars and groans...

The mighty Dnieper roars and groans,
The angry tempest, howling, bends
Tall poplars to the very stones
And down the stream great billows sends.
The pale moon at that hour of night
Kept peering from a cloudy bank
And like a ship on waters bright
In misty waves it rose and sank.
No cock's crow with the darkness strove
Or hailed a sky with dawning streaked;
The owls were hooting in the grove,
The ash-tree without ceasing creaked.

(Translated by C. H. Andrusyshen
and W. Kirkconnell, 1964)

Постійний епітет *широкий* (Дніпро), як і Джон Бір, перекладачі контекстуально трансформували в епітет *mighty* ("могутній"), а лексему *вітер* метонімічно гіперболізували в "бурю" (*tempest*). В інтересах рими також було гіперболічно експліковано значення прислівника *додолу*: *to the very stones* ("до самого каміння").

Метафоричне значення фраземи *горами хвилю підійма* було уточнено доповненням *down the stream* ("по течії"), що додає до пейзажного опису важливу конотацію саме з річковою водною стихією, й експліковано за допомогою словосполучення *great billows* ("великі / високі хвилі"). Та особливо впадає в око у цій строфі нібито нічим не виправдана денотативна заміна лексеми *верби* на *poplars* ("тополі"), які "сердита буря, завиваючи, гне... до самого каміння". По суті, це найбільш помітна в усьому тексті заміна, але її ще не можна назвати критичною для авторського дискурсу, адже відбулася вона в межах поетики самого Тараса Шевченка та українського народнописанного канону, де і верба і тополя є однаково міфологічно-священими деревами, хоч вони й символізують різне позначуване. Очевидно, сталася ця заміна у зв'язку з необхідністю розподібнити неминучий збіг звучання лексем *willows* (верби) і *billows* (хвилі), який був би небажаним з огляду на їхні позиції у відповідних рядках.

У другій строфі перекладу, крім конкретизуючого доповнення *of night (at that hour of night* – "на ту пору ночі") та конверсії іменника *хмару* у прикметник при доданому іменнику *bank: from a cloudy bank* – "із хмарного берега", наявні, може, й менш помітні, але вирішальні для долі ключового образу-порівняння *неначе човен в синім морі* лексичні заміни: іменник *човен* замінено іменником *ship* ("корабель"), сталий народнописаний вираз *синім морі* замінено інверсованим усталеним словосполученням *waters bright. And like a ship on waters bright* ("І як корабель на водах яскравих / світлих / чистих / прозорих"). У результаті порушується канонічний образ-порівняння місяця з човном у синьому морі, а на його місці з'являється характерне для морської чи океанічної держави порівняння із кораблем на світлих водах. "Синє море", як зазначалося вище, – це метафорична епітетна конструкція, що ізольовано від контексту авторського дискурсу може-таки бути перекладена як *bright water(s)*, але в контексті ліричної розповіді про нічну бурю на Дніпрі, ледь освітленому в короткі миті місяцем, такий вибір викликає суперечність із першотвором, яка ще й підсилюється створеною в перекладацькому дискурсі логічною невідповідністю між мікрообразом "світлих / прозорих вод" (*waters bright*) і мікрообразом "туманних хвиль" (*misty waves*) у наступному рядку: *In misty waves it rose and sank* ("У туманних хвилях він піднімався й потопав"), який вимушено підсилює асоціативну прив'язку перекладацького дискурсу до великого судна – корабля – і широкого водного простору, адже тільки в морських хвилях корабель зміг би цілком сховатися з горизонту, "потонути" з поля зору.

У третій строфі перекладу К. Андрусишена і В. Кірконелла з'являються значні дискурсивні відступи від першотвору: у першому рядку – метафоричний смисловий розвиток народнописанного образного вислову *ще треті півні не співали:*

No cock's crow with the darkness strove ("Жоден крик півня не боровся з темнотою"), який переходить і на другий рядок, цілковито витіснивши з нього власне Шевченків текст: *Or hailed a sky with dawning streaked* ("І не вітав небо зі смужками світанку"). Далі перекладачі, як і Г. Маршалл, конкретизували метафоричне значення лексеми-присудка *перекликались*, проте в останньому рядку знову припустилися смислової похибки, переклавши фразу *раз у раз*, що означає "з перервами", фразою *without ceasing* ("безперервно"): *The ash-tree without ceasing creaked* ("Ясен безперестанку скрипів"), створивши гротескний звуковий образ безперервного скрипу дерева. До речі, в попередньо розглянутих нами перекладах Дж. Віра (*And ash trees creak and creak again*) та Г. Маршалла (*Repeatedly the ash-tree creaked*) семантика перервності звуку скрипіння дерев у бурю зберігається.

Нарешті звернімося до перекладу цього вірша, що належить Вірі Річ, яка була найкращим перекладачем та популяризатором творчості Тараса Шевченка в англomовному світі у другій пол. XX – на поч. XXI ст. Та спершу подамо увесь текст перекладу [3, 73]:

Реве та стогне Дніпр широкий

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав.
Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.

Roaring and groaning rolls the Dnipro...

Roaring and groaning rolls the Dnipro,
And angry wind howls through the night,
Bowing and bending the high willows,
And raising waves to mountain heights.
And, at this time, the moon's pale beams
Peeped here and there between the clouds,
Like a small boat on the blue sea,
Now rising up, now sinking down.
Still the third cock-crow was not crowed,
And not a creature chanced to speak,
Only owls hooting in the grove,
And now and then the ash-tree creaked.

(Translated by V. Rich, 1961 / 2007)

Цей переклад ретельно відтворює версифікаційно-поетичну будову першотвору, зберігаючи і в змістовому плані вірність ліричній авторській розповіді про розбурхану стихію української природи. Варто навести повністю переклад В. Річ у зворотному дослівному перекладі українською мовою, щоб переконатися, наскільки він близький до авторського дискурсу: *Ревучи та стогнучи котиться Дніпро, / І сердитий вітер завиває крізь ніч, / Зеинаючи й нахилиючи високі верби / Та піднімаючи хвилі до гірських висот. / І на ту пору місяця бліді промені / Визирали де-де між хмарами, / Неначе човник на синьому морі, / То сягаючи вгору, то потопаячи вниз. / Ще треті півні не проспівали, / Й жодна душа не прохопилася словом, / Лише сови пугали в гаю / Та раз у раз ясен скрипів.*

Важливо вказати, що вперше цей текст був опублікований ще 1961 року: у збірці поезій Тараса Шевченка в перекладах Віри Річ під назвою "Song out of Darkness" ("Пісня із темряви"), куди ввійшло 38 творів поета, в тому числі 9 поем (це видання було здійснене заходами Шевченківського комітету Великобританії до сторічного ювілею вшанування пам'яті українського поета) [8]. І відтоді надзвичайно самокритична й вимоглива до своїх перекладів Віра Річ не змінила ні слова у цих рядках вступу до балади "Причинна", подавши їх у старій редакції до нової, київської збірки 2007 р. [3]. Вочевидь, таке нехарактерне для британської перекладачки 100-відсоткове прийняття свого давнього перекладу й подача його до нового видання без поправок засвідчує її задоволеність досягнутим колись результатом.

Вправна поетеса, Віра Річ легко підбирає риму та потрапляє в розмір, обходячись задля цього лише незначними додаваннями, як от обставинна фраза *through the night* ("крізь ніч"), дієприкметники-синоніми *bowing and bending* ("згинаючи й нахиляючи") на місці присудка *гне* (другий із них виступає компенсацією до вилученого прислівника *додоу*), розгорнутий у словосполучення *to mountain heights* ("до гірських висот") іменник із прислівниковим значенням *горами*, метонімічна конкретизація з перестановкою семантичних компонентів: *the moon's pale beams* ("місяця бліді промені"), конкретизація розміру човна: *a small boat* ("маленький човен / човник"), перефразування рядка *ніхто ніде не гомонів* з конкретизацією значення займенника *ніхто* (*not a creature* – "жодна людина / жодна душа") та збереженням експресивного заряду дієслова-присудка (*не*) *гомонів* (*not... chanced to speak* – "випадково не заговорила / не проходила словом"). При цьому перекладачка свідомо йде на нібито значну семантичну втрату: постійний епітет *широкий* (*Дніпр широкий*) вилучається з її перекладу. Але робиться це саме з метою наближення до звуко- і темпоритму авторського мовлення та відтворення його ідіостильових особливостей. З цією ж метою вводиться інверсований присудок *rolls* ("котиться"), на який припадає фразовий наголос. Принаймні перший рядок перекладу – цей важливий сугестивний зачин першотвору, – на нашу думку, звучить конгеніально. В ньому збережено і звукописну, і лексико-синтаксичну емфатику авторського дискурсу, чим у переклад відразу закладається могутня енергетика першотвору. Розлого-розкотисте *Рече та стогне Дніпр широкий*, що немовби проникає вам просто під шкіру і примушує її братися мурашками, завдяки відтворенню авторської інверсії та звукоцимволіки звучить так само епічно й проникливо, як і в оригіналі: *ROARing and gROAning ROLls the DnipRO...* До того ж, як бачимо, перекладачка не лише запроваджує українську фонетичну форму *Dnipro*, на відміну від загальноприйнятої ще в радянські часи русифікованої версії

Dnieper, а й вправно її використовує для підсилення звукового ефекту. Створений нею синтаксичний паралелізм першого і третього рядків (*Roaring and groaning... – Bowing and bending...*) – немов наочучування широких Дніпрових хвиль, гнаних вітром.

Змістову прив'язку цієї поезії до унікальної картини українського нічного пейзажу на Дніпрі в неспокійну погоду В. Річ увиразнила кількома делікатними штрихами. Це присудок *rolls*, який, окрім іншого, вказує читачеві на річкову стихію, адже транслітерована безпосередньо з української мови власна назва *Dnipro* пересічному англомовному читачеві практично невідома, на відміну від офіційно поширюваного в ХХ ст. фонетичного варіанта *Dnieper*, що походить від російського *Днепр*.

Це також поява слова-вставки *beams* ("промені") при присвійній формі іменника *the moon's* із перестановкою семантичних компонентів: *the moon's pale beams* ("місяця бліді промені"), де головним іменником у словосполученні вже виступає гендерно нейтральний іменник *beams*, а не гендерно маркований іменник *the moon* (як у попередніх перекладах), який в англійськомовній картині світу асоціюється з жіночим родом. Отже, такий хід допомагає перекладачці вирівняти неминучий зсув гендерної конотації лексеми "місяць". Адже якщо в мовній культурі українця місяць – чоловічого роду, то в мовній культурі англомовця (скажімо, як і росіянина) місяць персоніфіковано як істоту жіночого роду; щоправда, традиційна гендерна конотація в сучасній англійськомовній літературі може й порушуватись, наприклад, у трилогії Джона Рональда Толкіна "Володар перснів" Місяць (*the Moon*) виступає істотою чоловічого роду.

Одна конкретизація викликає іншу. Так, місячні промені визирають між хмарами, звичайно ж, не як якийсь корабель, а як човник, дрібне суденце: *a small boat*.

До речі, відомий американський перекладач сучасної української літератури, професор факультету германських та слов'янських мов і літератур університету штату Пенсільванія Майкл Найдан (*Michael M. Naydan*), який 2004 року запропонував добірку своїх неримованих перекладів із Т. Шевченка у нью-йоркському часописі *Ukrainian Literature: A Journal of Translations* [9], потрактував рядок *Неначе човен в синім морі* у близькому до потрактування Вірою Річ семантичному ключі: *Like a tiny boat in a deep blue sea* ("Як дуже маленький / крихітний човник у глибокому синьому морі"). По суті, переклад М. Найдана – найновіший, тож нижче подаємо увесь текст і цього підрядково-прозаїчного, протокольно-дистиляційного перекладу [9, 123]:

Реве та стогне Дніпр широкий

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолю верби гне високі,

The Girl under a Spell

The wide Dnipro roars and moans,
An angry wind howls aloft.
It bends the tall willows down,

Горами хвилю підійма.
 І блідий місяць на ту пору
 Із хмари де-де виглядав,
 Неначе човен в синім морі,
 То виринав, то потопає.
 Ще треті півні не співали,
 Ніхто ніде не гомонів,
 Сичі в гаю перекликались,
 Та ясен раз у раз скрипів.

Lifting waves as high as mountains.
 And at that time a pale moon
 Peeks out from behind a cloud now and then,
 Like a tiny boat in a deep blue sea
 It jumps up and dives down.
 The cocks had yet to crow three times,
 No one anywhere making a sound,
 The owls in the grove called to each other,
 And the ash tree creaked now and then.

(Translated by Michael M. Naydan, 2004)

Крім конкретизації *a tiny boat* ("маленький човник") та *in a deep blue sea* ("у глибокому синьому морі"), перекладач додає у другому рядку прислівник *aloft* – "угорі", й більше від себе нічого не привносить, передаючи семантичний зміст оригіналу буквально точно, зокрема рядок *То виринає, то потопає* він єдиний з усіх відтворив зі словниковою дослівністю: *It jumps up and dives down* ("то виринає, то потопає"), а зміст наступного рядка *Ще треті півні не співали* запрогололював так: *The cocks had yet to crow three times* ("Півні мали ще проспівати три рази"), лексему *перекликались*, на відміну від усіх своїх попередників, теж переклав дослівно: *called to each other*. Цей переклад принципово не намагається відтворити авторську дикцію, а зосереджений лише на семантиці тексту, тому його варто розглядати як грамотний академічний підрядник до Шевченкового тексту для охочих ознайомитися зі змістом творів українського поета.

Далі дослідимо чотири переклади фрагмента програмного вірша "Думи мої, думи мої...", що став народною пісню. Першим розглянемо неримований переклад професора-славіста Колумбійського університету Кларенса Огастеса Меннінга (1893–1972), опублікований 1945 року в збірці виконаних Меннінгом перекладів творів Тараса Шевченка (всього 35 віршів і два уривки, перекладені неримованим віршем), яка також містила його власну передмову та коментарі до кожного твору [10: 64, 66–67]:

Думи мої, думи мої...

Думи мої, думи мої,
 Лихо мені з вами!
 Нащо стали на папері
 Сумними рядами?...
 Чом вас вітер не розвіяв
 В степу, як пилину?
 Чом вас лихо не приспало,
 Як свою дитину?...
 Думи мої, думи мої,
 Квіти мої, діти!
 Виростав вас, доглядав вас –
 Де ж мені вас діти?...
 В Україну ідіть, діти!

Dedication

Songs of mine, O songs of mine,
 You're a worry to me.
 Why do you stand out on paper
 In sad rows before me?...
 Why did not the wind remove you
 To the steppe as dust?
 Why did fate not overlay you
 Like a mortal child?
 Songs of mine, O songs of mine,
 O my flowers, children,
 I have reared you, have caressed you,
 Whither shall I send you?
 Go to Ukraine, children,

В нашу Україну,
Попідтинню, сиротами,
А я – тут загину.
Там найдете щире серце
І слово ласкаве,
Там найдете щиру правду,
А ще, може, й славу...
Привітай же, моя ненько!
Моя Україно!
Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину.

To our Ukraina,
Quietly, as little orphans,
Here – I'm doomed to perish.
There you'll find a loving heart
And a pleasant greeting,
There you'll find a purer truth
And perhaps some glory...
Welcome, O my darling mother,
Oh, my Ukraina,
Welcome my unthinking children
As your own dear child.

(Translated by Clarence A. Manning, 1945)

Перекладач називає Шевченкові *думи* піснями: *Songs of mine*, *O songs of mine*... ("Пісні мої, о пісні мої..."). Він пропонує для вірша окрему назву: "Dedication" ("Присвята"). Не вдаючись у деталі, зазначимо, що К. Меннінг, який витлумачував твори Тараса Шевченка англійською мовою віддано, компетентно і делікатно, з почуттям міри і такту, напевне, в цьому вірші припустився неусвідомленого смислового зсуву, який полягав у підміні контекстуально-дискурсивного значення епітета *нерозумних* у фразі *моїх дітей нерозумних* неадекватним значенням: *my unthinking children* ("моїх бездумних / легковажних / несерйозних дітей"). Називаючи свої духовні творіння – свої *думи* – *дітьми нерозумними*, автор, звичайно ж, не вважав їх *безтурботними*. Навпаки. Підберімо до авторського епітета низку контекстуальних синонімів: *думи* – щирі, правдиві, нехитрі, необачні, необережні, але не безтурботні! Синонімами ж до прикметника *unthinking* виступатимуть такі: *thoughtless*, *insouciant*, *careless*, *light-hearted*.

Вищенаведений текст народної пісні – це лише зачин та фінальна частина вірша Тараса Шевченка "Думи мої, думи мої...", що слугував програмним вступом до його першої поетичної збірки: "Кобзаря" 1840 року видання. Написаний у Санкт-Петербурзі, цей вірш виражав не тільки особисту тугу поета в чужому для нього краї вдалині від рідної України, але й тугу за знищеною козацькою вольницею. Тогочасні цензори, прямо називаючи у своїх відгуках цю поезію *піснею* (настільки по-народному вона звучала й містила багато мотивів фольклорного походження та перегуків із народними піснями), високо оцінили як її поетичну вартість, так і потенційну небезпеку для інтересів Російської держави, намірившись заборонити її подальшу публікацію, зокрема член Головного управління цензури О. Тройницький 1859 р. писав: "Эту песнь я полагал бы за лучшее исключить вовсе из второго издания поэм Шевченко, <...> общая мысль ее враждебна слиянию Малороссии с Великороссией" (*Бородин В. С. Т. Г. Шевченко і царська цензура. Дослідження і документи. 1840–1862 роки.* – К., 1969. – С. 116–117)

[цит. за: 11, 631]. А в іншому відгуці того-таки року він зазначав те саме: "...Полагал бы за лучшее исключить вовсе первую вводную песнь: "Думы мої, думы мої..."", пояснюючи, що "в указываемом г. цензором и вполне признаваемом мною высокоом поэтическом достоинстве этой песни я вижу еще больше причин к предлагаемому мною исключению: именно по поэтическому достоинству своему эта песнь врежется в память всякого малороссиянина, восприимчивого к преданиям украинской старины" (*Там само.* – С. 129) [цит. за: 11, 632].

Ключовим мотивом досліджуваного нами уривка з поезії "Думи мої, думи мої...", що став народною піснею, є прагнення ліричної персони записати свої сумні думки, вилити свою журбу в поетичні послання й пустити їх, наче листок за водою, до рідного краю, як співається і в народній пісні: *Ой я тую превелику журбу / На кленовий листок напишу, / Написавши, прочитавши, / На тихий Дунай спущу...* (Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский Край... Материалы и исследования, собранные П. П. Чубинским. – Т. 5: Песни любовные, семейные, бытовые и шуточные. – К., 1874. – С. 1024) [цит. за: 11, 633]. Отже, Кларенс Меннінг слушно переклав лексему *думи* як *songs* ("пісні"), однак цим він підготував для себе й небезпечну пастку, якої щасливо уникли інші перекладачі, обравши відповідником до лексики "думи" не менш доречний варіант: *thoughts* ("думки"). Назва *думи* як різновид народних епічних пісень, виконуваних кобзарями чи лірниками, з якими асоціював себе й поет, не має прямого відповідника в інших мовах, адже вона позначає українську культурно-мистецьку реалію. Проте, навіть абстрагуючись від конкретного твору, якщо *пісні*, припустімо, й бувають "бездумними" (*unthinking*), то позбавлений реального змісту оксюморон "думи (чи думки)... бездумні" міг би слугувати лише поетичним прийомом, але в жодному разі не в контексті авторського мовлення в цьому вірші. Тож у разі вибору К. Меннінгом іменника *thoughts* як відповідника до Шевченкового ліричного адресата *думи*, можна було б уникнути недоречного епітета *unthinking* при перекладі рядка *Моїх діток нерозумних*. Адже потрактування прикметника *нерозумних* як *unthinking* виявляється не просто небезпечним, а критичним, бо є втручанням в авторський дискурс і порушує фабульну цілісність першотвору: Шевченкові *думи* не можуть бути *бездумними*! Подібна ключова зміна у фабульній структурі перекладу, безумовно, віддаляє його від оригіналу, хоча при цьому він є цілком прийнятним на власному дискурсивному рівні, оскільки порівняння ліричних творів / пісень (*songs*) із бездумними / легковажними / несерйозними дітьми (*unthinking children*) ізольовано від Шевченкового дискурсу сприймається як когерентне й не становить дискурсивного парадоксу.

Далі погляньмо, як інтерпретує цей Шевченків твір-пісню вже згаданий нами перекладач Джон Вір [12, 27]:

Думи мої, думи мої...

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами?..
Чом вас вітер не розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину?..
Думи мої, думи мої,
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас –
Де ж мені вас діти?..
В Україну ідіть, діти!
В нашу Україну,
Попідтинню, сиротами,
А я – тут загину.
Там знайдете шире серце
І слово ласкаве,
Там знайдете шири правду,
А ще, може, й славу...
Привітай же, моя ненько!
Моя Україно!
Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину.

My thoughts

My thorny thoughts, my thorny thoughts,
You bring me only woe!
Why do you on the paper stand
So sadly row on row?..
Why did the winds not scatter you
Like dust across the steppes?
Why did ill-luck not cradle you
To sleep upon its breast?..
My thoughts, my melancholy thoughts,
My children, tender shoots!
I nursed you, brought you up – and now
What shall I do with you?..
Go to Ukraine, my homeless waifs!
Your way make to Ukraine
Along back roads like vagabonds,
But I'm doomed here to stay.
There you will find a heart that's true
And words of welcome kind,
There honesty, unvarnished truth
And, maybe, fame you'll find...
So welcome them, my Motherland,
Ukraine, into your home!
Accept my guileless, simple brood
And take them for your own!

(Translated by J. Weir, 1961)

Передусім розгляньмо переклад першого рядка, звернувши увагу на появу в ньому епітета *thorny* при іменнику *thoughts*: *My thorny thoughts, my thorny thoughts*. У зворотному перекладі рядок означитиме: *Мої трудні / тяжкі думки, мої трудні / тяжкі думки...* А далі в рядку-рефрені переклад варіюється, і в ньому з'являється синонімічний епітет – *melancholy*: *My thoughts, my melancholy thoughts* ("Мої думки, мої похмурі / пригнічені / сумні думки..."). У перекладі наступного за цим рядка – *Keimu moї, dimu!* – зауважмо трансформацію однослівної метафори *keimu* у метафоричне словосполучення *tender shoots* ("ніжні пагінці / парості"): *My children, tender shoots!* ("Мої діти, ніжні парості!"). Разом з тим однослівна метафора *dimu* далі по тексту теж трансформується у метафоричне словосполучення *my homeless waifs* ("мої бездомні / безпритульні / блудні діти"), суголосне з подальшим порівнянням *like vagabonds* ("як бродяги / блудьки") на місці іменника з обставинним значенням *сиротами*, по відношенню до якого словосполучення *my homeless waifs* виступає компенсаторним засобом, а порівняння *like vagabonds* – його смисловим розвитком. У перекладі рядка *Моїх*

діток нерозумних також з'являється нова метафора *my simple brood*, де збірний іменник *brood* ("виводок / сім'я / діти") має іронічне забарвлення, із додаванням імперативного дієслова *accept* та епітета *guileless*: *Accept my guileless, simple brood* ("Прийми сім'ю моїх нехитрих / довірливих, простих діток"). Однак семантичні модуляції Шевченкової метафорики в цьому перекладі, залишаючись у межах авторської глибинної історії, хоч і привносять зміни на дискурсивному рівні, але в цілому не становлять загрози для адекватної ідентифікації голосу ліричної персони, тобто не суперечать авторській фабулі. Ба більше, метафора *tender shoots* "підказала" перекладачеві, як успішно подолати пастку словникового буквалізму при перекладі епітета *нерозумних*, який він розклав на два контекстуальні відповідники – *guileless i simple*, – підібравши для означуваного ним іменника *діток* фонетично близький до лексеми *shoots* іменник *brood*, поєднаний із нею асонансом.

Нижче подамо і текст перекладу також згадуваного вже Герберта Маршалла [6: 30, 33]:

Думи мої, думи мої...

Думи мої, думи мої,
 Лихо мені з вами!
 Нашо стали на папері
 Сумними рядами?..
 Чом вас вітер не розвіяв
 В степу, як пилину?
 Чом вас лихо не приспало,
 Як свою дитину?..
 Думи мої, думи мої,
 Квіти мої, діти!
 Виростав вас, доглядав вас –
 Де ж мені вас діти?..
 В Україну ідіть, діти!
 В нашу Україну,
 Попідтинню, сиротами,
 А я – тут загину.
 Там найдете щире серце
 І слово ласкаве,
 Там найдете щиру правду,
 А ще, може, й славу...
 Привітай же, моя ненько!
 Моя Україно!
 Моїх діток нерозумних,
 Як свою дитину.

Oh thoughts of mine...

Oh thoughts of mine, oh thoughts of mine,
 Grief we bear together!
 Why stand you in such sad black lines
 To the paper tethered?..
 Why has the wind dispersed you not
 Dust-like into flight?
 Why sorrow overlay you not
 Like her babe at night?
 Oh thoughts of mine, oh thoughts of mine!
 Flowerings of my birth!
 I nurtured you, cared for you –
 But where's your home on earth?
 To Ukraine, my children, go!
 To our Ukraine fly!
 Like homeless orphans find your way,
 For here I'm doomed to die.
 There you'll find a heart that's dear
 And a word that's kind,
 There you'll find truth sincere
 And maybe fame you'll find...
 Welcome them, my motherland!
 Oh, Ukraine mine own!
 These my foolish children greet
 As children of thine own.

(Translated by Herbert Marshall, 1964)

Відразу наголосимо, що в рядку *Моїх діток нерозумних* – *These my foolish children greet* дискурсивна заміна прикметника *нерозумних* на *foolish* ("Цих моїх дурних / пустотливих /

нерозсудливих / нерозважливих діток привітай") є небезпечною з точки зору можливого спотворення авторського дискурсу і втрати зв'язку з глибинною авторською історією, але вона все ще не критична, бо, як бачимо, містить у собі сему "нерозсудливий / нерозважливий", що частково передає контекстуально-авторське значення цього прикметника.

Проте переклад Г. Маршалла містить і таке відхилення від авторського дискурсу, яке можна назвати вирішальним на рівні фабульної структури. Це використання лексеми *tethered* при тлумаченні третього та четвертого рядків: *Нащо стали на папері / Сумними рядами?.. – Why stand you in such sad black lines / To the paper tethered?..* ("Нащо ви стали такими сумними чорними рядками / До паперу припнуті?"). Дієприкметник *tethered* є формою минулого часу від дієслова *tether*, семантика якого – припинати тварину, що пасеться, а в переносному значенні – обмежувати (свободу руху). Ба більше, синонімом до *tethered* – "припнутий, обмежений (у рухах)" – є дієприкметник *shackled* – "прикутий, скутий". Відтак перекладач створив алюзивний образ несвободи, вимушеності поетичного письма, припнутого (наче кайданками) до паперу, тоді як автор вільно виливав свою журбу в поетичні послання, записував свої потаємні думи не з примусу, а за внутрішнім покликом, без страху перед царською цензурою, за що його згодом жорстоко покарають. Тож символіка припнутих, прикутих до паперу поетичних рядків суперечить Шевченковій ідеї письма як найвищого прояву свободи митця в репресивній, поліційній державі й цим порушує глибинну смислову канву цілого вірша: Шевченкові думи "стали на папері" вільно, попри всі перепони та заборони, щоб задекларувати його екзистенційну свободу як українського поета й безсмертя як національного співця.

Нарешті, звернімося до перекладу вірша-пісні "Думи мої, думи мої..." у виконанні Віри Річ, який був опублікований у вищезгаданій збірці 2007 року видання [З: 141, 147]:

Думи мої, думи мої...

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами?..
Чом вас вітер не розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину?..
Думи мої, думи мої,
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас –
Де ж мені вас діти?..

O my thoughts, my heartfelt thoughts...

O my thoughts, my heartfelt thoughts,
I am troubled for you,
Why have you ranged yourselves on paper
In your ranks of sorrow?
Why did the wind not scatter you,
Like dustmotes, in the steppe?
Why did ill-fate not overlie
You, her babes, while she slept?
O my thoughts, my heartfelt thoughts,
Children mine, my flowers!
I have reared, watched over you, –
Where to send you now?

В Україну ідіть, діти!
 В нашу Україну,
 Попідтинню, сиротами,
 А я – тут загину.
 Там знайдете щире серце
 І слово ласкаве,
 Там знайдете щирю правду,
 А ще, може, й славу...
 Привітай же, моя ненько!
 Моя Україно!
 Моїх діток нерозумних,
 Як свою дитину.

Go to Ukraina children,
 Our Ukraina dear,
 Like poor orphans trudge your way,
 While I shall perish here.
 There a true heart you will find,
 A word of kindness for you,
 There sincerity and truth...
 And even, maybe, glory.
 Bid them welcome, my dear mother,
 Ukraina; smile
 On these thy children still unwise,
 As on thy own true child.

(Translated by Vera Rich, 2007)

Тут доречно пригадати, що цей переклад являє собою відредаговану в кількох місцях самою перекладачкою версію тексту, що з'явився ще у виданні 1961 року [8]. Характерною особливістю перекладу Віри Річ (обох її версій цього твору), на відміну від інших перекладів, є введення до першого рядка епітета *heartfelt* ("щирий, відвертий, глибоко прочутий / відчутий"), який зберігається і в рядку-рефрені: *O my thoughts, my heartfelt thoughts* ("О мої думки, мої щирі / відверті думки"). Цей епітет вдало увиразнює характер Шевченкового дискурсу. Фразеологізм *лихо мені з вами*, який недоречно перекладати буквально, Віра Річ, на нашу думку, відтворила якнайточніше: *I am troubled for you* ("я вболіваю за вами"), адже не в тому річ, що *думи* приносять ліричній персоні горе / скорботу / лихо / нещастя чи завдають лише тривоги та страждання, а в тім, що лірична персона по-батьківському вболіває за своїми духовними дітьми, поетичними творіннями, тривожиться їхньою долею, як люблячі батько-мати тривожаться долею своїх рідних дітей і, звертаючись до них із вічними тривогами, часто промовляють: "Лихо (ж) мені з вами!". До речі, підсилювальна частка *ж* була вставлена до рядка у виданні 1844 року "Чигиринський Кобзар і Гайдамаки".

У рядку *On these thy children still unwise* відредаговано варіант 1961 року видання *On these my children, still unwise*, [8, 10], де змінено присвійний займенник "ту" на "thy", як це було зроблено, до речі, й у рукописній збірці "Поезія Т. Шевченка. Том первий", виготовленій протягом лютого-квітня 1859 р. У вірші, переписаному до збірки рукою І. Лазаревського, рядок "Своїх діток нерозумних" Тарас Шевченко спершу виправив на "Твоїх діток нерозумних", а потім на "Моїх діток нерозумних", повернувшись урешті-решт до друкованого тексту 1840 та 1844 рр. [див.: 11, 631].

Найбільш вірогідно, що британська перекладачка ознайомилася з історією авторедакції цього вірша, яка вплинула і на її власні редакторські виправлення, схиливши вибір на користь проміжної версії цього рядка: "Своїх / твоїх діток нерозумних".

Фразовий відповідник *still unwise* (все ще нерозумних / немудрих) до епітета *нерозумних* було запропоновано ще у версії перекладу 1961 року видання [8, 10]. Його цілком можна вважати коректним тлумаченням авторського дискурсу, – контекстуально найближчим з усіх раніше тут розглянутих. Ба більше, прикметник *unwise* із його синонімічним рядом (*ill-advised, imprudent, injudicious*) у значенні *нерозважливий, нерозсудливий, необережний, необачний, безоглядний* виступає і найближчим контекстуальним відповідником, і словниковим еквівалентом до прикметника "нерозумний", завдяки чому він здатен "накликати" на себе найменше критики з боку вимогливих двомовних читачів.

Порівняно з текстом 1961 року, у виданні 2007 року перекладачка повернулася до транслітерації етнічної назви України – *Ukraina*, замінивши нею лінгвістично й політично некоректну, штучну радянсько-кремлівську офіційну версію – *Ukraine*, яка була нав'язана західній громаді після Другої світової війни. Звернімо увагу, що в незалежному від впливу Кремля перекладі Кларенса Меннінга 1945 року видання ще використовувалась автохтонна власна назва *Ukraina*.

Загалом проведене у статті порівняльне дослідження англійськомовних перекладів текстів двох народних пісень на слова Тараса Шевченка "Реве та стогне Дніпр широкий" і "Думи мої, думи мої" на змістовому та дискурсивному рівнях спонукало нас до висновку, що позиційно-сюжетні зміни, надто помітні на малому текстовому просторі вірша-пісні й тому з великою обережністю застосовувані перекладачами, насправді є менш небезпечними для збереження фабульної основи першотвору – ліричної авторської історії, – ніж малопомітні у загальній структурі перекладу точкові асоціативно-дискурсивні зміни, чи зсуви у плані вираження, які здатні спричинити не тільки часткову втрату змістової основи авторського мовлення, а й подальші негативні зсуви на глибинному змістовому рівні твору, – на рівні ліричної авторської фабули.

1. *Шевченко Тарас*. Причинна / Тарас Шевченко. Зібрання творів: У 6 т. – К., 2003. – Т. 1: Поезія 1837–1847. – С. 71–78.
2. *Шевченко Тарас*. Думи мої, думи мої... / Тарас Шевченко. Зібрання творів: У 6 т. – К., 2003. – Т. 1: Поезія 1837–1847. – С. 124–126.
3. *Шевченко Тарас*. Вибрана поезія. Живопис. Графіка / Упоряд., авт. прим. С. Гальченко; вступ. ст. І. Дзюби / Тарас Шевченко. – К., 2007.
4. *Weir J.* Bard of Ukraine / J. Weir. – Toronto, 1951.
5. *Шевченко Тарас*. Перебендя / Тарас Шевченко. Зібрання творів: У 6 т. – К., 2003. – Т. 1: Поезія 1837–1847. – С. 110–112.
6. *Shevchenko Taras*. Selected Works. Poetry and Prose / Edited by J. Weir. With Reproductions of Paintings by T. Shevchenko / Taras Shevchenko. – Moscow, s. a.
7. *Shevchenko T.* The Kobzar / Transl. from the Ukrainian by C. H. Andrusyshen and W. Kirkconnell / Taras Shevchenko. – Toronto, 1964.
8. *Shevchenko Taras*. Song out of Darkness. Selected Poems. Translated from the Ukrainian by Vera Rich with Preface by Paul Selver, a Critical Essay by W. K. Matthews. Introduction and Notes by V. Swoboda / Taras Shevchenko. –

- London, 1961. 9. *Shevchenko Taras*. Selections / Taras Shevchenko // Ukrainian Literature: A Journal of Translations. – New-York, 2004. – Volume 1. – P. 123–138.
10. *Shevchenko Taras*. The Poet of Ukraine. Selected Poems. Translated with an Introduction by Clarence A. Manning / Taras Shevchenko. – Jersey City, N. J., 1945.
11. *Шевченко Тарас*. "Думи мої, думи мої..." [Коментар] / Тарас Шевченко. Зібрання творів: У 6 т. – К., 2003. – Т. 1: Поезія 1837–1847. – С. 631–633.
12. *Shevchenko T*. Selections / Transl. by J. Weir / T. Shevchenko. – Toronto, 1961.
- Надійшла до редколегії 01.09.13

Коломиец Л.

Вариативность воссоздания поэтической речи Тараса Шевченко на английском языке: от авторского к переводческому дискурсу

Статья посвящается содержательному и дискурсивному анализу текстов двух народных песен на слова Тараса Шевченко "Реве та стогне Дніпр широкий..." и "Думи мої, думи мої..." в нескольких переводах на английский язык с целью выявления в каждом отдельном переводе некритичных и критичных дискурсивных сдвигов, понимая под последними такие сдвиги в плане выражения, которые могут приводить не только к частичной утрате содержательной основы авторской речи, но и к "разрыву" лирической фабулы оригинала.

Ключевые слова: лирическая фабула оригинала, авторская поэтическая речь, переводческий дискурс, критичный дискурсивный сдвиг.

Kolomiets L.

Variability in Rendering the Poetic Diction of Taras Shevchenko in English: from the Author's to the Translator's Discourse

The article deals with the content and discourse analysis of several English translations of two popular Ukrainian songs based on Taras Shevchenko's lyrics "Roaring and groaning rolls the Dnipro..." and "O my thoughts, my heartfelt thoughts..." aiming at finding out in each particular translation the non-crucial and crucial discursive shifts, i. e. those expressive shifts that may actually lead to a partial loss of the author's poetic diction and, moreover, to a gap in the deep thematic structure of his lyrical story.

Key words: original lyrical story, author's poetic diction, translator's discourse, crucial discursive shift.